

біологічної очистки господарсько-побутових стоків у м. Деражня (обсяг фінансування – 1353,779 тис.грн, використано 1343,568 тис.гривень).

Висновки. Основними користувачами підземної води в усіх басейнах річок області є підприємства комунального господарства та харчової промисловості. В сільській місцевості водоспоживання, в основному, здійснюється з криниць. В цілому населення області забезпечено питною підземною водою. В той же час в таких районах як Придністров'я, яке відноситься до районів з дефіцитом підземних вод, та Хмельницьке Полісся (Полонський район), де великий вміст в підземній воді радонових сполук, забезпечується питною водою за рахунок поверхневих водозаборів.

Список використаних джерел

1. Стан навколишнього природного середовища Хмельницької області у 2016 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://menr.gov.ua/files/docs/Reg.report/.pdf>.

2. Польові гідрологічні дослідження: теорія і методика: посібник. – Пробне вид. – Тернопіль: ТНПУ, 2014. – 85 с.

3. Стрімкі і тихі води річок Хмельниччини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tovtry.com/ua/history/voda_hmel/03.html

4. Річки Хмельницької області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Річки_Хмельницької_області

5. Стан водних ресурсів у Хмельницькій області (регіональна доповідь). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://5ka.at.ua/load/ekologija/stan_vodnikh_resursiv_u_khmelnickij_oblasti_regionalna_dopovid/18-1-0-10889.

Канцар В.

магістрант II курсу

спеціальності 101 Екологія

Науковий керівник – доц. Грицак Л. Р.

ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА (НА МАТЕРІАЛАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Необхідність забезпечення охорони довкілля та більш ефективного використання природних ресурсів була задекларована, як пріоритет, у ряді офіційних документів. Проте, наголос на соціально-економічні реформи в країні спричинив послаблення екологічної політики та інституцій, дієвості контролю за дотриманням екологічних вимог, сповільнення необхідних змін у законодавстві.

Регіональна екологічна політика держави є органічною складовою національної екологічної політики. Від вирішення регіональних екологічних проблем значною мірою залежить соціально-економічна стабільність в Україні. В умовах децентралізації управління та підвищення

ролі соціально-економічного розвитку регіонів особливої актуальності набуває управління охороною довкілля, раціональне використання природних ресурсів та безпека життєдіяльності людини [1].

У зв'язку з цим, в умовах трансформаційних змін виникає потреба в удосконаленні організації діяльності місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища на регіональному рівні, зокрема Тернопільської області.

Однією з причин, яка суттєво впливає на безконтрольність стану довкілля, і, відповідно, зумовлює необхідність діяльності місцевих органів влади в питаннях охорони навколишнього природного середовища та забезпечення організації такої роботи, є декларативність законів в галузі екології та відсутність відповідних підзаконних актів, які б регулювали механізми управління та контролю на рівні місцевих органів влади. Це призводить до недостатньо ефективного збереження довкілля та виникнення протиріч між органами місцевого самоврядування, місцевими державними адміністраціями та територіальними органами відповідних центральних органів виконавчої влади [2].

Причини, що обумовлюють необхідність діяльності місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення організації такої роботи, є системні. До них віднесемо, перш за все, забруднення атмосферного повітря і водних ресурсів області, а також утворення відходів різного класу (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка викидів в атмосферне повітря Тернопільської області
впродовж 2017-2019 рр.

Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, од.	2620	2734	2896
Загальна кількість суб'єктів підприємницької діяльності, що мають дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, од.	1750	1860	2064
Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, тис. т	57,7	49,1	46,4

Примітка. Сформовано за даними екологічного паспорту Тернопільської області за 2019р.

Організація діяльності місцевих органів влади покликана узгодити соціальні та екологічні завдання суспільства як основу вирішення проблеми глобальної екологічної кризи.

Системний підхід є одним із головних напрямків методології спеціального наукового пізнання та соціальної практики, мета і завдання якого полягають у дослідженнях певних об'єктів як складних систем.

Розгорнуте визначення системного підходу полягає в тому, що це підхід, при якому будь-яка система (об'єкт) розглядається як сукупність взаємозв'язаних елементів (компонентів), що має вихід (ціль), вхід (ресурси), зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок. Це найскладніший підхід.

Системний підхід є формою накладення теорії пізнання і діалектики з дослідженням процесів, що відбуваються в природі, суспільстві, мисленні. Його суть полягає в реалізації вимог загальної теорії систем, згідно з якою кожен об'єкт у процесі його дослідження повинен розглядатися як велика і складна система і, одночасно, як елемент загальнішої системи[3].

Це визначення системного підходу включає також обов'язковість вивчення і практичного використання таких восьми його аспектів, представлених в табл. 2.

Таблиця 2

Аспекти системного підходу, що лежать в основі дослідження організації діяльності місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища

№ з/п	Назва аспекту	Його зміст
1	2	3
1	Системно-елементний або системно-комплексний	полягає у виявленні елементів-складових даної системи. У всіх соціальних системах можна виявити речові компоненти (засоби виробництва і предмети споживання), процеси (економічні, соціальні, політичні, духовні, управлінські і т. д.) і ідеї, науково-усвідомлені інтереси людей і їх спільнот;
2	Системно-структурний	полягає у з'ясуванні компонентів і елементів, внутрішніх зв'язків і залежностей між елементами даної системи, що дозволяє отримати уявлення про внутрішню організацію (будову) досліджуваної системи;
3	Системно-функціональний	потребує виявлення функцій, для виконання яких створені і існують відповідні системи;

Продовження таблиці 2

4	Системно-цільовий	означає необхідність наукового визначення завдань і підзавдань системи, їхніх взаємних зв'язків між собою;
5	Системно-ресурсний	полягає в ретельному виявленні ресурсів, потрібних для функціонування системи, для вирішення системою тієї або іншої проблеми;
6	Системно-інтеграційний	полягає у визначенні сукупності якісних властивостей системи, що забезпечують її цілісність і особливість;
7	Системно-комунікаційний	означає необхідність виявлення зовнішніх зв'язків даної системи з іншими, тобто, її зв'язків з навколишнім середовищем;
8	системно-історичний	дозволяє з'ясувати умови в часі, які вплинули на виникнення досліджуваної системи, пройдені нею етапи, сучасний стан, а також можливі перспективи розвитку.

Примітка. Сформовано на основі джерела [1]

Сьогодні в Україні не сформовано систему інституцій, яка б здійснювала ефективну реалізацію завдань державної регіональної екологічної політики.

Відсутній розподіл повноважень у сфері регіонального розвитку між різними гілками влади та місцевого самоврядування на місцевому рівні.

Тому, однією з базових засад успішного реформування системи державного управління регіональним екологічним розвитком є формування розвиненого інституційно-правового середовища, інструментами якого повинні стати [5]:

- законодавче підґрунтя (окреслення законодавчого фундаменту регіональної екологічної політики, унормування основи еколого-економічної самодостатності регіонів і механізмів їхньої економічної інтеграції);

- запровадження сучасних інституційних інструментів підтримки регіонального екологічного розвитку);

- інституційна підтримка екологічного врядування (розвиток взаємозв'язків між рівнями влади шляхом правової розбудови інституцій місцевого та регіонального екологічного управління, які чутливо реагують на потреби населення, що проживає на їхній території, та, водночас, спроможні адекватно досягти загальнодержавних цілей екологічного спрямування;

- інституційно-правове підґрунтя для формування та вдосконалення

механізму співпраці між регіонами, їхніх кооперації та інтеграції в екологічній сфері (наприклад, через міжрегіональне та міжнародне співробітництво на регіональному рівні);

- інституційно-правове забезпечення використання наявного на місцевому (регіональному) рівні ресурсного потенціалу (зокрема, визначення та унормування закономірностей його відтворення, відновлення в контексті реалізації довгострокових цілей регіонального екологічного розвитку).

Значимість діяльності місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення організації такої роботи зумовлені: забрудненням довкілля; потребою визначення повноважень місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів (для підвищення ефективності роботи місцевих органів влади необхідно більш чітко визначити питання розмежування функцій і повноважень та їх відповідальність за прийняті рішення) [4].

Здійснена у роботі оцінка форм і методів організації діяльності місцевих органів влади у сфері охорони навколишнього природного середовища засвідчила, що у сучасних умовах першочергово і важливо:

- зміцнити екологічний моніторинг як ефективний інструмент в системі управління довкіллям;

- оптимізувати процес видачі природоохоронних дозволів;

- зміцнити ресурсний потенціал (кадровий, фінансовий, інформаційно-комунікативний) відповідних установ на місцевому рівні в питаннях охорони навколишнього природного середовища;

- розробити відповідну законодавчу базу і механізми запровадження принципу «забруднювач повинен платити» та комплексну дозвільну систему відповідно до Директиви 2010/75/ЄС.

Список використаних джерел

1. Мамонова В.В. Методологія управління територіальним розвитком: монографія. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ, 2006. 196 с.

2. Екологічні паспорти регіонів України, підготовлені відповідно до наказу Мінприроди від 11 травня 2007 року № 233 «Щодо затвердження форми Екологічного паспорту регіону» (2011–2015 рр.).

3. Агєєва В. Доповідь «Громадська оцінка національної екологічної політики у 2015 році». 2015.

4. Бутирська І.В. Інфраструктурне забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення: Монографія. Чернівці: Книги XXI, 2015. 238 с.

5. Лендєл М., Винницький Б., Ратейчак Ю., Санжаровський І. Посібник з моніторингу та оцінювання програм регіонального розвитку. Київ: Вид-во «К.І.С.», 2007. 80 с.